

УДК 78:03:111]:[316.73:316.4.051.63
DOI 10.32461/2226-3209.2.2025.338923

Цитування:

Лук'яненко В. В. Поколіннєва динаміка у музичному вимірі буття нації: між історією і метафізикою. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 167–173.

Лук'яненко В'ячеслав Вікторович,
аспірант Національної музичної академії
України ім. П. І. Чайковського
<https://orcid.org/0000-0002-6519-1253>
ResearcherID: S-1648-2018
vyacheslav.lukyanenko@gmail.com

Lukianenko V. (2025). Generational Dynamics in the Musical Dimension of the Nation's Being: Between History and Metaphysics. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 167–173 [in Ukrainian].

ПОКОЛІННЄВА ДИНАМІКА У МУЗИЧНОМУ ВИМІРІ БУТТЯ НАЦІЇ: МІЖ ІСТОРІЄЮ І МЕТАФІЗИКОЮ

Мета статті – визначити прояви національного в мистецтві на основі соціологічних індикаторів історичної повторюваності. **Методологія дослідження** базується на кількох взаємодоповнювальних підходах. Теоретичний аналіз літературних джерел застосовується для осмислення культурологічного ракурсу мистецтвознавства, зорієнтованого на пошуки національної самоідентифікації. Методи соціокультурного аналізу використовуються для типологізації поколінь за ціннісними орієнтирами, поведінковими патернами та формами мистецької активності. Системний підхід дозволяє розглядати музичне мистецтво як елемент цілісної культурної системи. **Наукова новизна** полягає у цілісному культурологічному підході до аналізу культурно-мистецьких явищ, у межах якого творчі здобутки нації інтерпретуються як компенсаторна ідеальна цінність, здатна заповнювати лакуни в сфері матеріального виробництва та інтегрувати ментальні ресурси в структуру культурної ідентичності. Уперше в українській культурології актуалізовано концепцію особливої значущості поколінь 2010–2020-х років через музичні показники соціокультурного буття, а також запропоновано складники дефініції національного, що враховують взаємодію регіональних і генераційних чинників. **Висновки.** Покоління становлять вагомий соціоісторичний індекс, що проявляється у їхній синхронізації через століття, зокрема, в культурно-мистецьких уподобаннях, у зверненні до молодіжної або старшої частини нації, а також у переважанні інтровертних чи екстравертних моделей національної психології. Історичний огляд останнього століття свідчить про виразний енергетичний потенціал «молодіжних» рухів, особливо у 20-х і 60-х роках останніх двох століть, які характеризуються тяжінням до радикального оновлення. Натомість середини століття вирізняються консервативно-стабілізуючим впливом, тоді як переломні моменти – злами століть – виявляють поліцентризм соціальних зрушень. Музичні події, що засвідчують стрімке зростання самозначущості виконавської активності у 2010–2020-х роках, відображають характерні для «покоління 20-х» стиліові настанови, що відповідають загальним установкам екстремалістської естетики, зокрема із виразним тяжінням до екстравертної культурно-мистецької стилістики. Національне в мистецтві постає як результат складної взаємодії регіональних і епохально-генераційних чинників. У цьому контексті саме генераційна ознака 2020-х років виявляє риси «даблпост-поставангардного» мислення та дій, що визначають актуальний стан і перспективи розвитку культурної ідентичності.

Ключові слова: покоління, історично-соціальне надбання, національне, регіональне, музичні стилі, стилі мислення, культурні стиліові єдності, поставангард, постпоставангард, «даблпост-поставангард».

Lukianenko Viacheslav, Postgraduate Student at the Department of Theory and History of Culture, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music

Generational Dynamics in the Musical Dimension of the Nation's Being: Between History and Metaphysics

The purpose of the article is to identify manifestations of national identity in art through sociological indicators of historical recurrence. **The research methodology** is grounded in several complementary approaches. The theoretical analysis of literature is employed to explore the cultural perspective of art history, with a focus on the search for national self-identification. Methods of sociocultural analysis are employed to categorise generations based on value orientations, behavioural patterns, and forms of artistic activity. The systematic approach allows us to consider musical art as an element of an integral cultural system. **The scientific novelty** lies in a holistic cultural approach to analysing cultural and artistic phenomena, within which the nation's creative achievements are viewed as a compensatory ideal value, capable of bridging gaps in material production and integrating mental resources into cultural identity. For the first time in Ukrainian cultural studies, the concept of the special significance of the 2010–2020 generations has been

introduced through musical indicators of socio-cultural existence, with proposed components for defining the national, which take into account the interaction of regional and generational factors. **Conclusions.** Generations represent a significant socio-historical indicator, manifested in their synchronisation across centuries, particularly in cultural and artistic preferences, in appealing to either the youth or the older segment of the nation, and in the prevalence of introverted or extroverted models of national psychology. A historical overview of the last century shows a distinct energy potential of 'youth' movements, especially in the 20s and 60s of the last two centuries, which are characterised by a tendency to radical renewal. In contrast, the middle of the century is characterised by a conservative and stabilising influence, while turning points – the turn of the century – reveal the polycentricity of social change. Musical events that demonstrate a significant growth in the self-significance of performance activity in the 2010s and 2020s reflect stylistic trends characteristic of the 'generation of the 20s', aligning with the general attitudes of extremist aesthetics, particularly with a clear tendency towards extroverted cultural and artistic stylistics. The national dimension in art emerges from the complex interaction of regional and generational factors. In this context, it is the generational trait of the 2020s that reveals features of 'double-post-post-avant-garde' thinking and actions, which define the current state and future prospects of cultural identity development.

Keywords: generation, historical and social heritage, national, regional, musical styles, styles of thinking, cultural stylistic unities, post-avant-garde, post-post-avant-garde, 'dubpost-post-avant-garde'.

Актуальність теми зумовлена сутнісними особливостями сучасного буття й творчості, в яких соціокультурні екстремальності частково перевершують за масштабом впливу ідеологічно-політичні трансформації, що відбувалися протягом понад 30 років незалежності України, і стають джерелом глибоких суспільних випробувань, особливо в умовах воєнного стану. Молодь країни, на яку в найбільшій мірі покладено тягар воєнних подій, активізується під впливом соціальної турбулентності, шукаючи ідеальні компенсаторні смисли у відповідь на виклики буття й виявляючи тяжіння до цінностей, які до недавнього часу не мали істотної ваги в культурно-творчій діяльності. Осмислення цих процесів актуалізує потребу в культурному засвоєнні та творенні нових смислів, акцентуючи увагу на соціально закріплених здобутках, звернення до яких може сприяти глибшому розумінню та гармонізації сучасності.

Підходи до проблеми поколінь осмислюються насамперед у культурознавстві, мистецтвознавстві та українознавчих студіях, у яких стильові мистецькі узагальнення, сформовані на основі об'єктивного історичного аналізу, «проростають» у загальнокультурні смислові накопичення. Це особливо простежується у переходах від поставангардного простору до постпоставангардних практик [1; 9], що супроводжуються розмиттям меж між творчою мистецькою та позамистецькою діяльністю. Характеристики певних творчих особистостей (наприклад, творчі портрети І. Котляревського, Ю. Малишева, О. Козаренка [5; 4; 7]) невіддільні від аналізу поколінь, у середовищі яких ці індивідуальності сформувалися. Водночас ідеологічні поняття на кшталт «десовєтізації», «дерусифікації» тощо щоразу вказують на вікові групи, які є найбільш

чутливими до відповідних ментальних трансформацій. До цього додаються й дискусії навколо «покоління Z», якому приписують глобальну залученість до цифрових мереж та масову інтеграцію в інтернет-середовище. Цей фактор зумовив формування специфічних світоглядних настанов, які деякі автори описують як прояви «неоніцшеанського нігілізму» — характерної риси так званих «поколінь зумерів» у різноманітних культурних контекстах різних країн.

Очевидними стають кардинальні зміни в музичній діяльності — як на рівні освітніх і творчо-організаційних інституцій, так і у сфері фінансового забезпечення та культурного статусу державних і соціально затребуваних професій. Це зумовило функціональне розмежування в професійному бутті музикантів і пов'язаних із ними верств споживачів музичних цінностей. Ситуація потребує теоретичного осмислення для вироблення практичних заходів, спрямованих на подолання дисгармоній організаційно-творчого порядку.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняному мистецтвознавстві та культурології питання національної самоідентифікації в мистецтві розглянуто в працях І. Ляшенка, О. Козаренка, О. Маркової, Д. Андросової, А. Соколової, О. Тарасенко, Л. Шевченко та ін. Культурологічні розробки В. Сіверса, Г. Волкової, О. Яковлева присвячені аналізу компенсативного складника в культурно-естетичній діяльності. Спираючись на ідеї А. Канарського, у дослідженнях підкреслюється значення ідеального начала в творчому акті, де компенсативний потенціал культури розглядається як провідна рушійна сила.

Мета статті — визначити прояви національного в мистецтві на основі соціологічних індикаторів історичної

повторюваності. У дослідженні розглянуто не лише хронологічну дистанцію між культурними епохами (ренесанс – неоренесанс – постренесанс та ін.), а й простежено повторюваність активізації певних поколінь упродовж століть. Звернено увагу на події та культурні зрушення у 2010–2020 рр. у їхній подібності до соціальних виявів, які траплялися 100–200 років тому, й можуть слугувати поясненням, на перший погляд несподіваних «стрибків» у культурних перевагах сучасності.

Виклад основного матеріалу. У всепланетарному вимірі питання соціально-психологічної «зафарбленості» певних поколінь неодноразово порушувалися в наукових і творчо-мистецьких колах. Водночас сучасні дискусії щодо «покоління Z» [10], яке асоціюється з психологією «прориву до інтернет-мереж», мають напружений і дискусійний характер. Це зумовлено тим, що в різних країнах, континентах і в національних спільнотах існують відмінні уявлення про час початку, рушійні чинники стимулів розвитку та моделі функціонування відповідних поколіннєвих спільнот. Цікавими є порівняльний аналіз «ознак поколінь» у різних національних і континентальних контекстах на рівні подій початку XXI ст., серед яких особливого значення набуває ідея «нігілізму», зокрема в її неоніцшеанському трактуванні, що простежується у позиції Ж. Бодрієра стосовно «симулякрного наповнення» того, що заведено вважати реальністю.

Зіставлення поглядів Ф. Ніцше і Ж. Бодрієра, які репрезентують ключові нігілістичні світоглядні тенденції в європейській думці XX–XXI століть, відкриває метафізичну перспективу ідеальної контактності, спорідненості поколінь, розмежованих історичним часом. Саме ця спадкоємність у світоглядному спротиві нищівному релятивізму набуває особливої ваги для сучасності, яка прагне подолати деструктивність сьогоденного нігілізму, зважаючи на досвід долання подібного в минулому. Так, виникає проблема осягнення смислу та специфіки покоління як форми світосприйняття, в якому виявляється рефлексія власного світобачення, співвіднесеного з історичним досвідом світовідчуття подібних соціально-психологічних спільнот у віддалених від сьогодення історичних вимірах. Таке порівняння дає змогу виявити повторюваність певних світоглядних моделей, що актуалізуються в різні історичні моменти,

зокрема, в умовах кризових зрушень або граничних культурних ситуацій.

Вищезазначене стосується і культурного буття України, хоча показана в мистецтвознавстві динаміка змін поставангарду – постпоставангарду, накладення неоніцшеанських «нігілістичностей» на зсуви вищезгаданих метастильових поєднань спричинює два канали поширення мережі музичної інформації. Один із каналів поширення музичної інформації — це традиційна концертна форма виступів, у якій репертуарні зміни чітко фіксують межу між 2010-ми та 2020-ми роками. Натомість у межах медійної та цифрової активності, пов'язаної з так званим поколінням Z, подібне розмежування не набуло чіткої форми, оскільки тут спостерігається поступове зростання інтересу молоді до екзотичних напрямів, зокрема корейського року.

Перша лінія історичних аналогій – порівняння з початком XX ст. і вихід на бар'єр 1910-х – 1920-х рр. Молодіжний потенціал зазначеного творчого виходу усвідомлювався в контексті воєнних і соціально-катастрофічних зіткнень, що болісно вражали молоде покоління, яке втрачало соціальні усталені орієнтири і намагалася пристосуватися до реалій. Низка соціальних і соціалістичних революцій, а також демократичні державні перетворення істотно змінили зовнішнє представлення осіб. Як і в XIX ст., ці трансформації виразно відобразилися у моді: у жінок сукні значно вкоротилися, набуваючи інфантильних рис як у крої, так і в зачісках; водночас в одязі почали домінувати «маскулінні» елементи. Проте, як і в XIX столітті, одяг чітко диференціювався за статевою належністю — на відміну від початку XXI століття, коли спостерігається тенденція до стирання гендерних меж у моді.

Однак усі зазначені риси вирізнялися чітко у 1920-х роках, тоді як мода 1910-х ще зберігала ознаки поважності та соціального статусу, характерні для вищих верств. У 1920-х цей стиль поступився місцем візуальним кодам, пов'язаним із масовою танцювальною культурою, зокрема, чарльстоном і європеїзованим джаз-свінгом, що спричинило появу образів із рисами певної «люмпенізації» зовнішнього вигляду. Саме ці роки увійшли у культурний вжиток за ім'ям, наданим їм Е. М. Ремарком для німецького світу: «загублене» покоління. Не так песимістично було у Франції, але ці покоління в музиці розділила смерть двох провідних

композиторів - К. Дебюссі (1918) та К. Сен-Санса (1921). Їхній відхід був різким неприйняттям споглядальності імпресіонізму-символізму першого (про що свідчить, зокрема, різкий вислів «Шістки» 1917 року: «Доволі з нас хмарок і туманностей...») і вельми помірного постромантизму другого.

Так, перехід від 2010-х до 2020-х рр., подібно до соціальних потрясінь кінця Першої світової війни і низки революцій, був досить болісним і супроводжувався значними національно-географічними відмінностями у сприйнятті цих змін. Водночас проявилися спільні риси: різко підкреслене (як у моді, так і у мистецьких здобутках) *спрощення* («нова простота» Е. Саті), а також сукупна ідеологічна *розгубленість*, що виникла через несправджені очікування у 1910-х роках. Лексичні стереотипи, що дійшли до нас зі слів старших поколінь, зберегли елементи мовної культури 1920-х років. Так, позитивне оцінювання здібностей молодих представників цього покоління нерідко виражалося через ідіому «молодий старик». Це поняття означало не по літах (і часто не за зовнішнім виглядом) статуарність у пластиці, грубуваті силові прикмети жестів, поведінки загалом. Молоді своїм штучним «старецтвом» ніби «заміщали» представників старших поколінь (як от зовнішній вигляд «дуче», «вождів» тощо).

В одязі, у поведінці, у лексиці демонструвалися інонаціональні складники, пов'язані з державно підтримуваним інтернаціоналізмом, космополітизмом тощо. Це засвідчувало переважно «екстравертний» тип культурного подання, орієнтованого на *американізовану* модель сприйняття. А от екстравертність культури початку 1900-х – 1910-х років мала інше поетичне забарвлення — зокрема, у вигляді образних формул на кшталт: «увесь у чомусь норвезьким, увесь у чомусь іспанським».

З вищенаведеного можна дійти висновку, що:

1) 1910-ті – 1920-ті роки мали спільний ґрунт «розриву з європоцентризмом» мислення, на користь староевропейських-«окраїнних» ознак і «новосвітніх» надбань «американізації»;

2) межа між 1910-ми і 1920-ми роками була підкріплена соціально-катастрофічними наслідками низки катаклізмів, з яких перші (1910-ті) становили «страшну гру» протистоянь, тоді як другі (1920-ті) усвідомлювали розгубленість і потребу у вольових політичних вирішеннях;

3) мистецько-культурна реакція у 1910-ті роках характеризувалася одночасним збереженням традицій споглядального символістського світовідчуття та формуванням агресивного авангарду примітивістського спрямування (експресіонізм, футуризм, примітивізм). У масовій культурі «співіснували» класичний джаз-діксіленд і стилізована латинська музика (іспанідат-латина). Натомість у 1920-х роках відбулося різке відмежування від символізму й утвердилися самозначущість «неоварваризмів» авангарду, політична пісня та «європеїзований» свінг-джаз.

Зазначене спонукає до зіставлення наведених індексів із характеристиками так званого «покоління Z», яке охоплює етапи поставангарду (від 1970-х чи 1990-х років) і постпоставангарду (від 2010-х і до сьогодення). Попри відсутність чітко визначених якісних рис, це покоління виразно відмежовується від культурного плину 2010-х років. У сфері професійного мистецтва, починаючи з 1970-х років, поставангардна полістилістика, за спостереженням О. Маркової [6, с. 99–134], виявляє виражений *неосимволістський* стильовий принцип. Це особливо помітно, бо від початку 2000-х років спостерігається виразне повернення інтересу до імен, що були майже повністю забуті протягом XX століття, попри визнану художню вартість їхньої творчості. Йдеться, зокрема, про «ренесанс Шрекера» та «ренесанс А. Цемлінського» [12, с. 136], а також про відновлення уваги до спадщини І. Падеревського, передусім до його єдиної опери «Манру», відзначеної несподіваною сюжетною концепцією.

За цей період відновився інтерес до творчості одесита і харків'янина за місцем представлення, геніїв В. Ребікова і М. Рославця. Зокрема, у дисертації П. Мінгальова [8] подано аналіз їхніх творів як представників символістського модерну та футуристично розгорнутого скрябінізму, тобто композицій із вираженими символістськими стильовими елементами. У цей період новий подих визнання отримали зарубіжні представники скрябіністської традиції: у Франції – І. Вишнеградський, чия творчість була офіційно визнана лише за три роки до його смерті на початку 1970-х років; в Італії – Л. Ноно з його «ною оперою» із симптоматичною назвою «Прометей»; у Німеччині – К. Штокхаузен із масштабною гепталогією «Світло» та низкою інших творів. Паралельно з цим відбувається утвердження

«неоверизму» у творчості корейсько-німецького композитора Ісана Юна та китайсько-американського композитора Тан Дуна. У сфері авторського композиторського мистецтва з популярного середовища увійшов також аргентинський композитор А. П'яцолла з модернізованим відлунням «тангової латини» початку XX століття. До цього слід додати небувалий злет визнання англійської хорової музики у 2010-х роках, зокрема тієї, що звертається до православної духовної традиції, як у творчості Дж. Тавенера. Подібно до нього, естонський композитор А. Пярт обрав православ'я як світоглядну основу для свого одухотвореного мінімалізму.

Паралельно з визнаними досягненнями високої культури у масовій культурі розгорнулися суперечливі процеси. Після агресивного експресивного сплеску рок-культури (пов'язаної, зокрема, з творчістю американських ірландців та стилістикою кантрі Дикого Заходу) у Європі виняткового визнання набули ірландські танці у виконанні колективу «Ріверданс», китайська аристократична старовинна опера кунцюй, а також болгарський фолкрок у виконанні Валі Балканської. Три останні видово-жанрові утворення вибудували принципову опозицію року, демонструючи дитячо-юнацьку цнотливість вираження. На зламі 2010-х років сформувалося нове явище – маскультурний «корейський синдром», що поєднало елементи поп-естетики, високотехнологічного сценічного дійства та транскультурної рецепції.

Внаслідок культурних процесів 2010-х років на початку 2020-х формується явище «нова-новенька простота». Йдеться про практику виконавства без композиторського втручання, «генеративну» музику, що уникає традиційних художньо-авторських форм і задовольняється цінністю культурного акту «виступу з музикою». Цей процес розгортається на тлі інтенсивного відродження барокової опери, зокрема опери *seria*, яка, за влучним спостереженням І. Красилюної [3], демонструє відхід від «художньої переконливості», зосереджуючись на духовно-дидактичному естетизмі повчального дійства для широких кіл вірян. Йдеться про продовження «ігрової чистоти» пізнього поставангарду – у вигляді пролонгованих форм ігрової абсолютизації, посиленої звуковою комбінаторикою аматорів-«звукотворців». Саме вони стали носіями парадоксальної практики «народної електронної музики», де музичне мислення здійснюється поза межами фахової композиторської освіти.

Ця форма музичної практики існує попри наявність спеціальної музичної освіти та базується на комп'ютерних можливостях звукоподання. Її основою є використання готових музичних фрагментів («шматків»), які зазнають ритмічної і тембральної трансформації. Звуки витягуються, «міксуються» з іншими, поєднуються через елементарно-комбінаторні зіставлення (із застосуванням математичних методів комбінування або минаючи їх), що, зрештою, формує музично-звуковий потік, який задовольняє певні естетичні потреби, орієнтовані не на художню чи міметичну репрезентацію, а на матеріалістично-функціональні показники (фон, психоакустичний ефект, енергетика звучання тощо). У таких структурах відсутні риторичні принципи, які живили виконавські імпровізації Нового часу, як і ті, що історично їм передували. Музика тут втрачає зв'язок із риторичною традицією та культурно-комунікативною функцією художнього висловлювання.

Як бачимо, згадана вище «нова-новенька простота», що сформувалася як самостійний творчо-ігровий простір, демонструє відповідність загальним тенденціям «нової театральності». Йдеться про такі форми сценічної дії, в яких нова вистава народжується в межах усталеного жанру (наприклад, мюзиклу), а музичний матеріал підбирається *компілятивно* – відповідно до літературних фрагментів у межах винайденної актуальної ідеї, що відповідає естетичному запиту конкретного соціокультурного середовища. Історично сформовані регіональні відмінності в Україні пояснюють міру інтенсивності виявлення ключових етапів стилістичної динаміки: від поставангарду – через постпоставангард – до феномена, який сьогодні умовно називають «даблпост-поставангард». Так, неоготичні ознаки постпоставангарду досить рівномірно охоплюють різні регіони України, тоді як «неофольклорний» пласт «народної електронної музики» наразі зафіксовано лише в культурознавчих дослідженнях, присвячених Півдню України. Водночас варто зазначити, що позафольклорне мислення одеських композиторів XX століття (див. праці Л. Іванової [2]) вже формувало передумови для такого типу музичного мислення.

Регіональні відмінності, поєднані з уявленнями про сталість соціальних зрізів, які впливають на жанрово-стильову спрямованість мистецтва, формують загальні уявлення про

психологію нації та визначають ступінь повноти сприйняття тими чи іншими регіонами смислів, зумовлених динамікою зміни поколінь. У цьому вимірі національне в мистецтві постає як результат взаємодії регіональних і епохально-генераційних чинників. З-поміж них саме генераційні ознаки у 2020-ті роки засвідчують риси «даблпост-поставангардного» мислення і практик, що формують певні соціоаналоги молодіжної хвилі 1920-х років.

Комплексний аналіз сучасних соціокультурних зрушень дає змогу окреслити низку концептуальних узагальнень:

– «покоління Z» сформувалося не лише внаслідок технологічного перевороту, пов'язаного з комп'ютеризацією, але й у результаті культурного переосмислення «ігрового» переформування «постіндустріального соціуму». Саме в цьому середовищі соціокультурні й психологічні механізми взаємодії стали самодостатніми – настільки, що породили нові форми протестної дії. Так звані «трояндові», «тюльпанові», «апельсинові» революції демонструють специфіку сучасного «ігрового» типу активності, де фізична дія не лише доповнює, а часто й *замінює* традиційні політичні або насильницькі форми впливу. Ці явища були б неможливими за умов традиційного індустріального суспільства столітньої давності;

– культурно-мистецькі проєкції буття цього «покоління Z» дають змогу окреслити внутрішні розмежування в межах його цілісного сприйняття. Характеристики цього покоління хронологічно збігаються з епохальними проявами поставангардних, постпоставангардних і «даблпост-поставангардних» тенденцій, що відображаються в художньо-стильовій динаміці сучасної культури;

– особливої уваги заслуговує стильове розмежування в музиці, що позначає перехід від поставангарду (1970–2010 роки) до соціокультурної хвилі 2020-х років. Останню дедалі частіше окреслюють поняттями «даблпост-поставангард» і «нове-новеньке в мистецтві». Визначальною ознакою цього етапу стає так зване «категоричне спрощення» в музиці, зокрема усунення композиторської фігури в певних формах творчої діяльності, що доводить до гіперболізації характерні риси постпоставангарду 2010-х років – етапу, який у працях І. Навоєвої [9], а також Н. Сиротинської і В. Карпова [11] окреслюється як *неоготичний* період у музиці;

– розрізнення «поколінь» у межах регіонального розмаїття нації, зокрема в

Україні, збагачує уявлення про національні дефініції Вітчизни. Такий підхід відповідає складній структурі сучасного світу, в якому глобалізаційні процеси поєднуються з тенденціями внутрішньої диференціації — як у соціокультурному устрої європейських націй, так і в загальносвітовому спектрі формування національної ідентичності.

Наукова новизна полягає у цілісному культурологічному підході до аналізу культурно-мистецьких явищ, у межах якого творчі здобутки нації інтерпретуються як компенсаторна ідеальна цінність, що здатна заповнювати лакуни у сфері матеріального виробництва та інтегрувати ментальні ресурси в структуру культурної ідентичності. Уперше в українській культурології актуалізовано концепцію особливої значущості поколінь 2010–2020-х років через музичні показники соціокультурного буття, а також запропоновано складники дефініції національного, що враховує взаємодію регіональних і генераційних чинників.

Висновки. Покоління становлять вагомий соціоісторичний індекс, що проявляється у їхній синхронізації через століття, зокрема, в культурно-мистецьких уподобаннях, у зверненні до молодіжної або старшої частини нації, а також у переважанні інтровертних чи екстравертних моделей національної психології. Історичний огляд останнього століття свідчить про виразний енергетичний потенціал «молодіжних» рухів, особливо у 20-х і 60-х роках останніх двох століть, які характеризуються тяжінням до радикального оновлення. Натомість середини століть вирізняються консервативно-стабілізуючим впливом, тоді як переломні моменти – злами століть – виявляють поліцентризм соціальних зрушень. Музичні події, що засвідчують різке зростання самозначущості виконавської активності у 2010–2020-х роках, відображають характерні для «покоління 20-х» стильові настанови, що відповідають загальним установкам екстремалістської естетики, зокрема із виразним тяжінням до екстравертної культурно-мистецької стилістики. Національне в мистецтві постає як результат складної взаємодії регіональних і епохально-генераційних чинників. У цьому контексті саме генераційна ознака 2020-х років виявляє риси «даблпост-поставангардного» мислення та дій, що визначають актуальний стан і перспективи розвитку культурної ідентичності.

Література

References

1. Дроздовський Д. Постмодерн помер. Хай живе пост-постмодерн. *Літакцент*. 2013. 17. трав. URL: <https://web.archive.org/web/20161001195347/http://litakcent.com/2013/05/17/postmodernizm-pomer-haj-zhyve-post-postmodernizm/> (дата звернення: 04.05.2025).
2. Іванова Л. О. Традиціоналістський стильовий напрям у творчості композиторів України XIX – XX століть : дис. ... д-ра філософії : 025 / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса, 2021. 182 с.
3. Красіліна І. В. Опера seria в контексті еволюції християнської містерії : дис. ... д-ра філософії : 034 / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса, 2025. 195 с.
4. Лю Б. Етика служіння у визначенні особистості професора Ю. Малишева. *Музичне мистецтво і культура*. 2010. Вип. 11. С. 179–187.
5. Маркова Е. А. Котляревський в контексте творческих предпочтений поколения 1950-х – 1960-х годов. *Трансформація освіти і культура: традиції та сучасність* : матеріали Міжнар. наук.-творч. конф., м. Київ, 2–3 трав. 2012 р. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2012. С. 5–7.
6. Маркова Е. Проблемы музыкальной культурологии. Одесса : Астропринт, 2012. 163 с.
7. Маркова О. М. Етика та естетика покоління: «п'ятдесятники» й особистість Ю. В. Малишева. *Традиції ОНМА і сучасність. До 100-ліття народження Ю. В. Малишева* : матеріали конференції, Одеса, 04 лют. 2024. Одеса, 2024. С. 6–8.
8. Мінгальов П. В. Цикли фортепіанних мініатюр в українській музиці початку XX століття у контексті тенденцій європейського модернізму : дис. ... д-ра філософії : 025 / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми, 2023. 221 с.
9. Навоєва І. Л. Українська хорова та вокально-ансамблева творчість у контексті стильової неоготики пост-постмодерну : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса, 2018. 189 с.
10. Покоління Z. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/покоління_Z (дата звернення: 04.05.2025).
11. Сиротинська Н., Карпов В. *Neuroart: мистецтво пізнання людини*. Київ : НАКККІМ, 2019. 80 с.
12. Roesler C. A., Siegmar H. *Der große Opernführer. Werke, Komponisten, Interpreten*. Opernhäuser. München : Bassermann, 2000. 607 s.

1. Drozdovskyi, D. (2013, May 17). Postmodern is Dead. Long Live Post-Postmodern. *Litaktsent*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20161001195347/http://litakcent.com/2013/05/17/postmodernizm-pomer-haj-zhyve-post-postmodernizm/> [in Ukrainian].
2. Ivanova, L. O. (2021). Traditionalist Stylistic Direction in the Work of Ukrainian Composers of the 19th – 20th centuries. PhD Dissertation. Odesa [in Ukrainian].
3. Krasilina, I. V. (2025). Opera Seria in the Context of the Evolution of the Christian Mystery. PhD Dissertation. Odesa [in Ukrainian].
4. Liu, B. (2010). Ethics of Service in Defining the Personality of Professor Yu. Malyshev. *Music Art and Culture*, 11, 179–187 [in Ukrainian].
5. Markova, E. A. (2012). Kotliarevskiy in the Context of the Creative Preferences of the Generation of the 1950s – 1960s. Transformation of Education and Culture: Traditions and Modernity: Materials of the International Scientific-Creative Conference, (Kyiv, May 2–3, 2012), 5–7 [in Ukrainian].
6. Markova, E. (2012). Problems of Musical Cultural Studies. Odesa [in Ukrainian].
7. Markova, O. M. (2024). Ethics and Aesthetics of Generations: 'Pentecostals' and the Personality of Yu. V. Malyshev. Traditions of ONMA and Modernity. To the 100th anniversary of the birth of Yu. V. Malyshev: conference materials, (Odesa, February 4, 2024), 6–8 [in Ukrainian].
8. Minhalov, P. V. (2023). Cycles of Piano Miniatures in Ukrainian Music of the Early 20th Century in the Context of European Modernism Trends. PhD Dissertation. Sumy [in Ukrainian].
9. Navoieva, I. L. (2018). Ukrainian Choral and Vocal Ensemble Work in the Context of Post-Postmodern Neo-Gothic Style. PhD Dissertation. Odesa [in Ukrainian].
10. Generation Z. (n.d.). Wikipedia. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/generation_Z [in Ukrainian].
11. Sirotynska, N., & Karpov, V. (2019). *Neuroart: The Art of Human Cognition*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Roesler, C. A., & Siegmar, H. (2000). *Der große Opernführer. Werke, Komponisten, Interpreten*. Opernhäuser. München [in German].

Стаття надійшла до редакції 17.05.2025
Отримано після доопрацювання 19.06.2025
Прийнято до друку 27.06.2025